

ВІДГУК

доктора мистецтвознавства, професора, професора кафедри
історії української та зарубіжної музики
Харківського національного університету мистецтв
імені І. П. Котляревського

РОЩЕНКО ОЛЕНИ ГЕОРГІЇВНИ

та народного артиста України, професора кафедри оперного співу
Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського

БОРКА ІГОРЯ МИКОЛАЙОВИЧА

на творчий мистецький проєкт

творчого аспіранта кафедри оперного співу

КОМАРНІЦЬКОГО ЯРОСЛАВА ВОЛОДИМИРОВИЧА

**«АРІЇ ДЛЯ ТЕНОРА В ОПЕРАХ ДЖАКОМО ПУЧЧІНІ:
ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ВИКОНАВСЬКИЙ АСПЕКТИ»,**

поданий до захисту на здобуття ступеня доктора мистецтва
за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»

Творчий мистецький проєкт Ярослава Володимировича Комарніцького вирізняє два рівні актуальності, властиві темі дослідження та її розкриттю, що само по собі засвідчує вагомість наукових звершень претендента.

Перший рівень актуальності теми аналізованого проєкту визначає відповідність сучасному етапу розвитку виконавського музикознавства, у структурі котрого особливого значення набув новий науковий напрям – *виконавська оперологія*, нещодавно теоретично і практично обґрунтований в українській музикології. Як демонструє аналіз новітніх наукових праць, які репрезентують виконавську оперологію, серед множини шляхів дослідження, що містяться у даній науковій галузі, особливої затребуваності набув пов'язаний із встановленням властивостей своєрідності тих тембрів-амплуа, на ґрунті котрих в оперній дії вибудовуються характери та образи героїв.

Другий рівень актуальності теми творчого мистецького проєкту Я. В. Комарніцького полягає у зверненні до такої «вічної теми» мистецтва і науки про музику як *музичний театр Джакомо Пуччіні*, що перебуває на вершині професійної зацікавленості з боку як оперних артистів, так і

науковців. Сучасна хвиля відродження шедеврів генія італійської опери межі XIX–XX століть відкриває розуму, що пізнає, справжню невичерпність ідей та проблем, закладених у спадку Пуччіні.

Взаємодія двох рівнів актуальності теми аналізованого проєкту утворює своєрідний алгоритм дослідження, що полягає у взаємодії історико-теоретичного й аналітичного напрямків, забезпечуючи фундаментальність і перспективність положень, висунутих на захист.

Три розділи творчого мистецького проєкту Я. В. Комарніцького послідовно розкривають зміст обраної теми, відображуючи поступовість переходу від історичного до теоретичного, а згодом і аналітичного викладення концепції.

Перший розділ «Оперна творчість Джакомо Пуччіні в контексті розвитку італійської опери» містить історичну ретроспекцію еволюції італійської опери, вершиною котрої на межі XIX і XX століть постає оперний театр Пуччіні. Автор творчого проєкту виокремлює найзначніші віхи в історії італійської опери, охоплюючи грандіозний історичний період – від Флорентійської камерати (межа XVI–XVII століть) та теорії афектів і мадригалізмів до неаполітанської оперної школи; від жанрових різновидів *opera scenica*, утворених наприкінці XVIII століття – до ранньої романтичної драми *bel canto* у другій чверті XIX століття та особливостей техніки «прекрасного співу»; від реформаторських відкриттів опер Дж. Верді і Р. Вагнера – до веристського музичного театру. У підсумку оперний спадок Дж. Пуччіні у проєкті Я. В. Комарніцького постає не лише як завершення Великої епохи італійської опери, але й як відкриття шляхів до музичного театру сучасності.

Встановлення ознак вокального стилю Дж. Пуччіні здійснюється у роботі Я. В. Комарніцького через порівняльний аналіз із оперним мистецтвом веристів, Верді і Вагнера (підрозділ 1.2.), що свідчить про послідовність дії історичного принципу на кожному етапі творчого мистецького проєкту. На серйозну увагу заслуговує висновок автора щодо закономірності розвитку

оперного театру Дж. Пуччіні, сутність котрої полягає у русі «від глобальної драми „світового рівня“ до драми індивіда і драми почуттів» [с. 38]. Наведений висновок постає як абсолютно *взірцеве узагальнення*, у лаконічній формі котрого сконцентровані головні властивості грандіозного історичного розвитку музичного театру у творчості генія італійської опери межі ХІХ–ХХ століть.

У *другому розділі «Еволюція оперного стилю Джакомо Пуччіні крізь призму тенорових темброобразів»* увагу автора творчого мистецького проєкту сконцентровано на процесі кристалізації вокальних художньо-образних амплуа тенора з акцентуацією уваги на лірико-драматичному тембрі – тенор-спінто – як такому, що відповідає специфіці пуччінівського тембрового ідеалу головного оперного героя («пуччінівського співака») [2.1]. Тенорові темброобрази у контексті драматургії музичних драм Дж. Пуччіні (2.2) претендент виявляє на основі аналізу відповідних сцен із опер, починаючи від найбільш ранньої («Вілліси») і завершуючи останнім шедевром композитора – «Турандот», що забезпечує повноту розгляду даного питання. Крізь призму своєрідної історії тенорових темброобразів у музичному театрі композитора постає еволюція оперного стилю і єдність творчого методу, властиві музично-драматичному спадку Дж. Пуччіні.

Систематизація тенорових пуччінівських арій, розроблена за жанрово-стильовими, драматургічними і формотворчими критеріями; визначення прийомів інтеграції тенорових арій до сценічної дії; розробка виконавських моделей тенорових арій Пуччіні, запропонована на основі компаративного виконавського аналізу інтерпретацій видатних співаків ХХ – початку ХХІ століття – такими є головні аналітичні напрями, властиві *третьому розділу* проєкту «*Арії для тенора в операх Джакомо Пуччіні*». Переплетення речитативності й аріозності (це, до речі, вердіївська знахідка!), згідно спостереженню пана Комарніцького, постає як «унікальний стиль мелодизму», що вирізняє сольні епізоди опер Дж. Пуччіні.

Взаємодія панорамного і поглибленого детального видів аналізу сприяє вивченню досліджуваного матеріалу під різними кутами зору, внаслідок чого виявляються різні призми його осмислення. Слід відзначити, що роботу в цілому вирізняє відповідність наукової проблематики обраній методології (наприклад, вивченню оперної творчості Дж. Пуччіні у контексті розвитку італійської опери відповідає застосований у роботі історико-контекстуальний метод дослідження).

Роботі властивий значний *термінологічний потенціал*, що полягає у наявності вдалих визначень, котрі доречно увести до виконавсько-музикознавчого тезаурусу. Серед таких відзначимо тлумачення опер Пуччіні як «індивідоцентричної драми почуттів»; «виконавські моделі інтерпретації» тенорових арій; «пуччінівський співак».

Важливим для подальшого розвитку виконавського музикознавства в його оперному напрямі є диференційоване відношення до структури відповідних вокальних тембрів. Доповнюючи зміст поняття тембр-амплуа, Я. В. Комарніцький тлумачить як амплуа кожен темброву одиницю у складі тенору, що обумовлює введення поняття *тенорові тембр-амплуа*.

Наукове обґрунтування мистецького творчого проєкту Я. В. Комарніцького є серйозним оригінальним дослідженням, у якому послідовно простежений процес формування арії для тенора в операх Джакомо Пуччіні; розглянуто оперну творчість композитора в контексті розвитку італійської опери; розкрито закономірності еволюції оперного стилю Дж. Пуччіні крізь призму тенорових темброобразів; встановлено драматургічну роль арій для тенора в операх композитора, надано їх систематизацію, проаналізовано засади їх виконавської інтерпретації.

Ретельне вивчення тексту творчого мистецького проєкту Я. В. Комарніцького обумовило появу деяких *запитань і побажань*.

Які темброобразні ознаки вирізняють тембр-амплуа тенор-спінто у виконавських втіленнях оперних персонажів музичного театру Дж. Пуччіні?

Виходячи з положень виконавської оперології, уведених до роботи, яким чином слід визначити тенорові тембри-характери відповідних персонажів музичних драм Дж. Пуччіні?

Характер розкриття проблематики наукової роботи потребує введення до методології дослідження методу модулювання і феноменологічного методу. Чи погодиться автор творчого мистецького проєкту з таким побажанням?

Усе зазначене дозволяє дійти висновку про те, що творчий мистецький проєкт «Арії для тенора в операх Джакомо Пуччіні: теоретичний та виконавський аспекти» виконаний на високому професійному рівні. Його творча й дослідницька складові органічно доповнюють одна одну, що відповідає усім вимогам спеціальності 025 «Музичне мистецтво». Автор творчого мистецького проєкту та його наукового обґрунтування Ярослав Володимирович Комарніцький заслуговує на присвоєння йому ступеня доктора мистецтва.

Доктор мистецтвознавства, професор,
професор кафедри історії
української та зарубіжної музики
Харківського національного університету мистецтв
імені І. П. Котляревського

О. Рощенко

Рощенко О. Г.

Народний артист України,
професор кафедри оперного співу
Національної музичної академії України
імені П. І. Чайковського

Борко І. М.

Борко І. М.

Підпис Рощенко О. Г.
Завірено
Др. Комарніцького Р. В.
Самоліній

Борко І. М.
Підпис
Засвідчую: Начальник загального відділу
Національної музичної академії
України імені П. І. Чайковського